

JOHANNIS BAPTISTÆ
BARTHOLI

OLIM

IN UNIVERSITATE PATAVINA SACRORUM CANONUM
PUBLICI PROFESSORIS PRIMARII

NUNC VERO

ARCHEBISCOPI NAZIANZENI

DE PONTIFICE MAXIMO

POST OBITUM BENEDICTI XIV.

DELIGENDO

AD EMINENTISSIMOS, ET REVERENDISSIMOS

S. R. E. CARDINALES

ORATIO

HABITA IN BASILICA VATICANA

IDIBUS MAJI ANNO MDCCLVIII.

ROMÆ MDCCLVIII.

APUD GENEROSUM SALOMONI.
SUPERIORVM PERMISSV.

ORATIO.

UAMQUAM Vos, EMINENTISSIMI
PATRES, in magno adhuc macro-
re, quem, pro Vesta erga Bene-
dictum XIV. Pontificem Summum
pietate, ob ejus ex hac vita migra-
tionem suscepistis, versari cogen-
sco; simul tamen sentio, in alia Vos
defixos esse cogitatione sane molesta, quæ animos
Vestros graviter angit, habetque vehementer sollici-
tos. Videre enim Vos videor ita tristes, conturba-
tosque; ut vultu ipso, qui imago animi, & sermo-
quidam tacitus mentis est; quo in metu sitis, & quan-
to in periculo esse intelligatis, aperte indicetis. Nam
qua prudentia, & religione estis, animadvertisit; mox
aggressuros Vos esse negotium longe gravissimum,
magnis difficultatibus implicatum, & periculis mul-
tis obnoxium. Ex quo factum est, ut quamvis Vos
bis omnia, quæ ad Romani Pontificis electionem per-
tinent, cognita, atque perspecta sint, eaque animis
tamquam oculis quodammodo perlustratis: quo illa
magis tamen in Vestrīs mentibus inhārescerent, etiam

auribus accipienda , & dicentem , atque admonentem , more , institutoque majorum , audiendum decreveritis . Verum , pace Vesta dixerim , in hoc a Vobis peccatum est ; quod ad hominem indisertum , & jamdiu dicendi insuetum provinciam hanc detulitis . Nisi forte Vobiscum reputatis ; Episcopum , & officii sui non immemorem fore , & ab omni vel levissima aſſentandi ſuspicione abſuturum , & hospitem præterea ſine cujuſquam offenſione liberius apud Vos , quemadmodum exoptatis , locuturum . Utcumque tamen res cader , teſtificabor , me Vestro jussui obtemperasse ; cum non parere nefas eſſe duxiſsem . Quamobrem Vobiscum mihi communis erit noxa ; ut ſi fufinere tantam orationem non potuero , injuſti oneris impositi veftra culpa ſit , mea recepti . Quod ſi longior fuerit oratio , cum negotii magnitudine comparetur ; ita fortallis etiam brevior videbitur .

Itaque Sanctissimo Iefu Christi nomine invocato , duo hæc , quorum alterum ex altero coſequitur , perſequemur . Primum : Romano Pontifici onus longe maximum eſſe fufinendum , multoque gravius , quam quod plerique arbitrantur . Alterum : maximam a Vobis diligentiam , & circumſpectionem adhibendam eſſe , ut tanto ferendo oneri aptiſſimus conſtituatur .

Ad primum aggrediamur . Quidnam in cauſa fuiffe cefetis , cur quidam noſtra ætate , multi patrum , plures majorum noſtrorum memoria exſtitent , qui ab hac celiſſima dignitate etiam ultro ſibi delata ita refugerent , ut illam niſi inviti & recuſantes , ac propemodum coacti non fuſceperint ? Nihil aliud ,

aliud , opinor , quam quod illos oneris magnitudo ,
 qua opprimi se , atque obrui metuerent , admodum
 perterritaret . Ac si quis id eorum modestiæ tribuere
 velit ; ipsam ego animi moderationem , qua Viri illi
 summi ornati erant , effecisse dicam , ut oneris hu-
 jus gravitatem satis firme conceptam animo , atque
 comprehensam haberent . Nam ita natura compara-
 tum est : ut quorum animi omni cupiditate carent ,
 eorum mentes , quid in unaquaque re verum , since-
 rumque sit , clarissim circumsipient . Neque quisquam
 sane aliter hac de re judicare poterit , qui animad-
 vertat ; quantum sit , & quam latè pateat ovium pa-
 scendarum munus a Christo Domino Sancto Petro
 assignatum ¹ : quod ipsum quidem sine ulla contra-
 dictione ad Romanum Pontificem transire credimus ,
 Sancti Petri successorem , atque heredem . Muneris
 hujus partes , si Sanctos Ecclesiæ Patres audiamus ,
 cum numerare difficile est , tum vero explere longe
 difficillimum . Nam pascendi verbo plurima continen-
 tur , quæ nisi cuncta spiritualis Pastor præstiterit ; oves
 Christi numquam pascere dicetur . Ea omnia tamen
 ad duo hæc summa capita commode redigi posse vi-
 dentur : nimis ad Fidem Catholicam tuendam ,
 & ad custodiendam Ecclesiasticam disciplinam : quan-
 doquidem , ut Sanctus Nicolaus I. scripsit ² : *In Fide
 & bonis operibus lex Christianorum subsistit* . Et primam
 quidem Pontificii muneris partem Sancto Petro , at-
 que adeo ejus successoribus speciatim a Christo Do-
 mino mandatam fuisse legimus in Evangelio ³ : *Ego*

A 3.

rogat

(1) Apud S. Johan. cap. 21.
 (3) Apud S. Luc. cap. 22.

(2) In respons. ad Bulgar.

rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Quo ex loco, quemadmodum Sancti Petri, ejusque successorum fidem nunquam defecturam intelligimus: ita ex eo cognoscimus, inter Romani Pontificis partes eam esse præcipuam, ut Catholicam Fidem, quantum maxime possit, tueatur. Ac priscis quidem Ecclesiæ temporibus, cum Ethnici Divinam religionem: insectarentur, expeditissima, & quasi compendiaria patebat via, qua Romani Pontifices officium hoc suum persolverent; sanguinem pro Catholicæ Fidei defensione profundendo. Nunc autem cum martyria inferri jam desitum sit: quia tamen bella contra Fidem non restringuntur, sed etiam inflammata esse videntur; ejus tuendæ ratio alia ineunda est: qua et si corpus tormentis non afficiatur, animus certe curis conficitur. Nullis enim neque cogitationibus, neque molestiis, neque laboribus Romanum Pontificem parere oportet, ut provideat, nequid Catholicæ Fides detrimenti accipiat. Namque & Hæretici illam aperte petunt; & ex Catholicis sunt nonnulli, utinam pauci essent, qui cuniculis ipsam oppugnant. Utrorumque consilia, quamvis res difficultates habeat plurimas, præripere debet, ac perfringere Romanus Pontifex. Sua quippe vehementer interest, ut ad Eugenium III. Sanctus Bernardus scribebat¹: *Dare operam, quantum possit, ut increduli convertantur ad Fidem, conversi non avertantur, aversi revertantur, subversores invictis rationibus convincantur.* Ac si umquam fuit tempus, quod Romani Pontificis in tuenda Fide vigilantium

(1) Lib. 3. de confid. cap. 1.

tiam postularet ; hoc quidem vel maxime flagitat : cum jam illud venisse videatur, quod Apostolus futurum prædixerat ¹ : *Cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus.* Quinimmo valde metuendum est ; ne occulte serpere contingat, longiusque in dies progreedi teterimam quamdam hæresim, quæ Divinam Religionem funditus conatur evertere. *Quapropter singularem vigilantiam ab eodem Apostolo, Dei nomine imperatam, nunc potissimum adhibendam Romanus Pontifex persuasum habebit, sibique proprium dictum reputabit* ² : *Tu vero vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple.*

Sed quoniam *Majorum canonica statuta, ex sancti Zosimi sententia* ³, *veluti quedam fundamenta sunt fermentis Fidei jacta ponderibus* : iccirco Romanus Pontifex in Fide tuenda, haud multum proficeret ; nisi simul maxima ab ipso susciperetur cura, atque cogitatio Ecclesiasticæ disciplinæ, si viget, confirmandæ, si collapsa est, reparandæ : quod est alterum, quod ad Christi pascendas oves maxime pertinet. Laboriosissimi hujus officii partes, quas permultas esse perspicuum est, si singulas exponere velim, dies me deficeret. Nonnullas breviter attingam, quæ in Magistratibus mandandis, in deferendis Sacerdotiis, & in moribus corrigendis desiderari non debent. Quibus negotiis tamen nequaquam satis consuluisse se Romanus Pontifex putare debebit ; si in præscribendis crebro legibus, quas ad indomitas, & effrænat as hominum cupiditates detestandas magis, quam coer-

(1) 2. ad Timoth. cap.4. (2) Id. ibid. (3) Epist. ad Episc. African.

cendas valere, s^æpe jam experti sumus, studium suum omne, operamque posuerit. Remedia illi quærenda sunt, eaque actuosa; quibus vitia, quæ usu quodam invaluisse videntur, extirpari, atque funditus tolli possint. Itaque in committendis Magistratibus; ubi providerit, ne qui illos capiunt, prædæ loco accipiant: neve judices, iisque præsertim, qui Ecclesiasticis quæstionibus ex toto Orbe ad Sedem Apostolicam confluentibus præsunt, improbis quibusdam procuratoribus obsecundent; sed eorum collusionibus, & prævaricationibus obliuant: si quid forte, ut sunt humana, secus evenire deprehendatur; ea medicina erit adhibenda, quæ morbo imbecillior non sit, ne aliquando recrudescat. At multo difficiliores sunt Romani Pontificis partes in Sacerdotiis deferendis. In quo illud imprimis fixum in animo suo tenebit: Sacerdotia voluntati suæ non esse ita permissa, ut pro suo arbitratu illa disponere possit, quoquo modo libi libitum fuerit: sed Jure Divino ad ea eligendos esse viros amplissimos, vitæ integritate scilicet, & sacramum litterarum scientia maxime præstantes. Ex quo etiam intelliget, ipsius Juris Divini vi astringi se, ut antequam quibuslibet Sacerdotia conferat, singulorum in Ecclesiam merita diligentissime expendat; ut ex iis, quos ceteroquin idoneos judicaverit, digniores feligere possit: & quo majora deferenda erunt Sacerdotia, eo majorem adhibebit curam, animi attentionem, vigiliam, cogitationem, laborem, atque ut omnia uno complectat verbo, diligentiam: quam nimiam numquam putabit; ne quando eveniret,

(1) Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 1.

ret, ut qui minus digni sunt, in Ecclesiæ administrationem aliquando irreperent. Ad quod quidem periculum evitandum proderit plurimum; si tum domestica, tum externa quoque consilia ab iis capere instituat, qui duabus illis virtutibus polleant, quas in dispensatoris persona Christus Dominus requirebat, fide, & prudentia¹: caveatque, ne aures umquam assentatoribus patefaciat; qui non modo ad sensum, & voluntatem, sed ad vultum etiam atque nutum omnia loquuntur, nihil ad veritatem. Hominibus ipsis fallacibus omnino nunquam utetur. Proderit multum quoque tum in hac, tum in cœteris rebus; si, quemadmodum ab omni acceptio[n]is personarum vel minima suspicione longissime ipse abhorrebit; ita ministros suos ab hoc detestabili vitio alienos esse iusserit. Quod neque in illis jure exprobari posse patientur, quos pecunia in pauperes erogandæ præp[ar]auerit: ne eorum perversitate fiat, ut alius esuriat, alius autem ebrius sit, atque e[st]gentissimi quique negligantur. Multo vero magis quibus Beneficiorum dispensationem crediderit, ut ab hac animi pravitate vacui sint, atque integri, studiose, diligenterque curabit. Nam personarum acceptio[n]e non solum iustitia, quam distributivam vocant, prorsus excluditur, omnisque adeo tollitur delectus dignitatis; sed etiam pestis quædam funestissima importatur Ecclesiæ, ex qua detimenta plurima capit. Sed locum hunc quamvis longe lateque patentem amplius urgere per tempus non licet; si de morum reformatio[n]e pauca quamvis properando percurrere velim. In qua quantum

(1) Apud S. Luc. cap. 12.

tum desudate, ac elaborare necesse sit, jam olim Romanii Pontifices senserunt. Nam Sanctus Innocentius I. *Continuis laboribus omnes Ecclesie maculas abstergere suum esse scriptis*¹. Et Sanctus Xistus III. *Non parum oneris non parum laboris sibi impositum esse dicebat, ut Ecclesie Domini macula desit, & ruga*². Sed multo maiore nunc onere, & labore Romanum Pontificem premi fatendum est: quippe qui non maculis solum Christianam disciplinam aspersam conspicere, verum etiam ista deformatam, & lauacrum lugere cogitur; ut ejus veram solidamque effigiem vix recognoscere possit. Nam *consensere jura peccatis, & caput licitum esse, quod publicum est: quinimmo religiosa quodammodo delicta facta sunt*³: propterea quod *dispersi sunt lapides Sanctuaris in capite omnium platearum*⁴. Tanta denique malæ consuetudinis corruptela est, ut deflenda nobis magis, quam exponenda esse videatur. At Romano Pontifici non solum ea dolenter deplorandam est; sed etiam omnibus viribus depellenda, atque radicibus evelienda. Ubi itaque *in omnibus seipsum præbuerit exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile*⁵: tum vero vias omnes persequi debet, quibus, qui exemplorum auctoritate ad servandam disciplinam adduci non possunt, compellantur invitati. Quam obrem suscipiendæ cogitationes, adhibendæ curæ, subeundæ molestiæ, labores obeundi, adeunda pericula, omnia experienda, tentanda omnia; ut incommoda, quibus Catholica Fides, & Christiana disciplina

(1) Epist. 32.

(4) Thren. cap. 4.

(2) Epist. ad Johann. Antioch.

(5) Ad Tit. cap. 2.

(3) S. Cyprian. ep. 1.

plina vehementer affligitur , propulsentur , removeantur , aut certe diminuantur . Neque sane apud Deum excusari se arbitretur , quod illa fortasse non resciverit . Nam quæ sui quisque officii ratione scire teneatur , ea sine culpa ignorare non potest : atque ut Sanctus Gregorius Magnus dicere solitus erat : *Non est excusatio Pastoris , si lupus oves rapiat , & Pastor neciat* . Inter incommoda vero , quibus nunc maximo urgetur Ecclesia , illud tacitus nullo modo præterire possum ; quod quanto magis in dies ingravescit , tanto majorem postulat Romani Pontificis providentiam . Nam quatenus spiritualia Jura labefactata sint , atque depressa , incredibile dictu est ! Ac præterea procellæ quædam calamitosissimæ impendent : quibus nisi prudenti consilio celeriter subveniatur , vehementer verendum est : ne nostra hac ætate Ecclesia Romana ea privilegia perdat , quæ tot sacerdorum decursu nunquam amisit .

Videtis , EMINENTISSIMI PATRES , Romani Pontificis gravissima onera a me potius adumbrata fuisse , quam expressa ; quorum Vos magnitudinem mente , & animo jam ante conceperitis : novi enim intelligentiam Vestram ; qua fretus , brevius disseveram , quam cauſa desideret , de diligentia , & circumspectione a Vobis adhibenda , ut ad tanta sustinenda onera aptissimus delegatur : quod est alterum , de quo principio dicere proposueram .

Quamvis vero in perquirendo , ac investigando quibus quisque virtutibus ornatus sit , diligentia Vestra omnis versari debet : *Ut in electione ejus , qui su-*
pra-

(1) Lib. 3. epist. 53. & refertur in cap. 10. de regul. juris .

pra omnes gradus constituitur, non erretur: quemadmo-
dum Sacra Tridentina Synodus animadvertisit ¹: *non*
ego mihi sumo tamen, ut sigillatim virtutes omnes,
quæ in eo, cui Pontificum onus imponendum est,
requiruntur, exponam. Id enim præterquamquod &
longi temporis, & magnæ arduæque cogitationis in-
digeret, videri posset supervacaneum. Vos siquidem
in plurimis Pontificibus Summis vitæ sanctitate illu-
stribus insignium factorum exempla tamquam in spe-
culo inspicienes, & a singulis non singularum so-
lum, sed plurium etiam virtutum argumenta col-
ligentes, Romani Pontificis expletam, atque perfe-
ctam imaginem, multoque expressiorem, quam ego
verbis effingere possem, Vobis proponitis; ac ut ve-
rius dicam, a Deo vobis jam propositam intuemini
in Viris illis Sanctissimis. Nam quod Moysi Deum,
cum vetus Tabernaculum extuendum esset, impe-
*rasse legitis ²: *Inspice, & fac secundum exemplar,**

quod tibi in monte monstratum est: id ipsum existimare
debetis, in hac spiritualis Tabernaculi constructione,
*a Deo unicuique Vestrum imperari: *Inspice, & fac**

secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.

Quod quidem exemplar non solum in montibus san-
ctis ³: hoc est in iis Pontificibus Summis, quos &
res præclare gestæ; & vita integerime aëta com-
mendavit, a Deo Vobis monstratum est; sed multo
clarius etiam ostensum in monte illo excelsø, & emi-
nenti ⁴ Jesu Christo Dei Filio; quem habemus Ponti-
ficem magnum, qui penetravit Cælos ⁵. Et quemadmo-
dum

(1) Sess. 24. de reform. cap. 1.

(4) Ezechiel. cap. 17.

(2) Exodi cap. 25.

(5) Ad Hebr. cap. 4.

(3) Psalm. 86.

dum talis decebat, ut nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus¹: sic profecto oportet, Vos, qui aeterni Pontificis hujus Vicarium designatur estis, tota mente, atque animo exemplar hoc intueri, & contemplari, atque Sacerdotem Summum ad hanc regulam quam maxime querere. Quamvis vero fieri non possit, ut quisquam eligatur, qui non circumdatus sit infirmitate; & propterea debeat quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis². Vos tamen eniti, & efficere debetis: ut Pontifex Summus a Vobis renunciandus, in eo certe similis Filio Dei dici possit, in quo Sacerdos Melchisedech ab Apostolo *assimilatus Filio Dei* dictus est³. Licet enim parentes habuerit Melchisedech, & vitæ initium, atque finem; quia tamen in Scripturis Sacris nihil de parentibus, nihil de ortu, atque interitu ejus proditum est; siccirco *sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium diorum, neque finem vitæ habens* inducitur ab Apostolo; & in hoc *assimilatus Filio Dei* dicitur: quæ quidem *ad nostram doctrinam scripta sunt*⁴. Etenim parentum genealogiæ, & vitæ cursus nomine quæcumque ad humanas cognationes, atque necessitudines; ad mundana præsidia, & ornamenta; ad fluxæ hujus, & caducæ vitæ commoditates, & emolumenta pertinent, significantur. Cum Vos igitur, EMINENTISSIMI PATRES, Apostolicis verbis adhortamur, ut Pontificem Summum cum eligatis, qui sit *sine patre, sine matre*⁵,

(1) Ibid. cap. 7.

(2) Ibid. cap. 5.

(3) Ibid. cap. 7.

(4) Ad Roman. cap. 15.

matre, sine genealogia, qui neque initium dierum, neque finem vita habeat¹: hoc ita accipere debetis: Ut cum ad ineunda suffragia ventum erit, nihil carni, nihil sanguini, nihil propinquitati, nihil amicitiae tribuatis: Ut moveatur nemo proprio aut alterius cujuscunque commodo; neque accipiendorum beneficiorum spe, aut acceptorum remunerandorum voluntate; neque ineundæ gratiæ aut referendæ officio; neque secularibus Principibus obsequendi studio, eosve sibi devinciendi cupiditate. Sed, ut in ferendis suffragiis unusquisque Vestrum aliud nihil nisi DEI HONOREM, ET GLORIAM; RELIGIONIS CULTUM, ET INCREMENTUM; ECCLESIAE COMMODA, ET UTILITATEM COGITET; idque unum spectet omnes, & rectis studiis, communique sententia contendatis: Ut exsurgat SACERDOS, QUI NON SECUNDUM LEGEM MANDATI CARNALIS FACTUS SIT, SED SECUNDUM VIRTUTEM VITÆ².

Hæc autem dum loquor, EMINENTISSIMI PATRES, omnium ora, atque oculos in Vos video esse conversos. Norunt enim Vos esse illos, qui lucetis tanquam luminaria in mundo³: veterisque illius Vos Romani Cleri, quem florentissimum Sanctus Cyprianus appellabat⁴, personam gerere; atque eorum Vos locum tenere; quorum Fides Apostolo prædicante laudata est; ad quos perfidia habere non posse accessum⁵: quarum laudum & gloriae degeneres esse maximum

(1) Ad Hebr. cap. 7.

(2) Ad Hebr. cap. 7.

(3) Ad Philipp. cap. 2.

(4) Epist. ad S. Cornel.

(5) S. Cyp. Epist. 65.